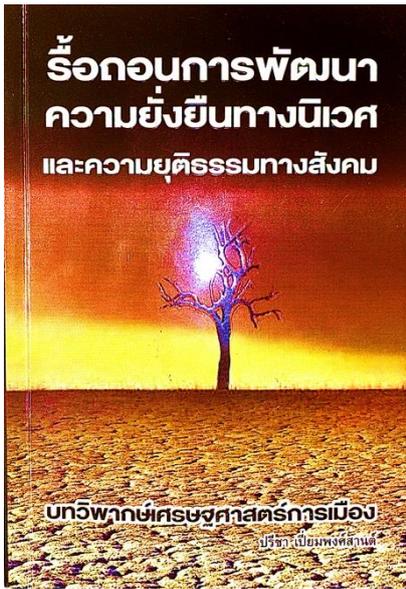

วารสารความเป็นธรรมทางสังคมและความเหลื่อมล้ำ

ปริทัศน์หนังสือ - รื้อถอนการพัฒนาความยั่งยืนทางนิเวศและความยุติธรรมทางสังคม: บทวิพากษ์เศรษฐศาสตร์การเมือง

ผู้เขียน: ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์

ปีที่พิมพ์: 2555

ISBN: 6167707383, 9786167707389

จำนวนหน้า: 216 หน้า

นพรุจ นาคบุรีⁿ¹

Nupparut Nakbure^a

ⁿหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^aMaster of Arts Program in Human and Social Development, Chulalongkorn University

บทสรุป

หนังสือเรื่องรื้อถอนการพัฒนา ความยั่งยืนทางนิเวศและความยุติธรรมทางสังคม เป็นผลผลิตของอาจารย์ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ที่มีการรวบรวมข้อเขียนใน “วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง” ของกลุ่มสาขาเศรษฐศาสตร์ การเมืองของสำนักจุฬาฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ถึงปัจจุบัน และเขียนขึ้นมาใหม่เพื่อระลึกถึง 100 ปีของ E.F. Schumacher ซึ่งเป็นบิดาของ “เศรษฐศาสตร์การเมือง” อีกทั้งมีอาจารย์ นิลิต นักศึกษาในสาขา

¹Corresponding author, E-mail address: mnupparut@gmail.com

ดังกล่าว ทั้ง มหาวิทยาลัยบูรพาและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้การช่วยเหลือพิมพ์ต้นฉบับรวมทั้งตรวจแก้ไขตลอดระยะเวลา ในการดำเนินการจนกระทั่งกระบวนการจนสำเร็จสมบูรณ์

กระบวนการนำเสนอที่น่าสนใจ ดังนี้

ผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวย้อนไปในอดีตของเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่มีการถกประเด็นแนวความคิดวาทกรรมว่าด้วย “การพัฒนา” ที่มีต้นตอมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างอำนาจทางการเมืองและรากฐานความไม่เท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ ความไม่ยุติธรรมทางสังคม นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางอำนาจที่มีการขูดรีดเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม ประกอบกับการปฏิบัติทางอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ที่มองเพียงการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ของนายทุน ในเรื่องของการแข่งขันทำธุรกิจ การขยายตัวของเศรษฐกิจ รายได้ สหประชาชาติมากกว่ามองปรากฏการณ์ความยากจน ความไม่เสมอภาค ความเหลื่อมล้ำ และความไม่มั่นคงในชีวิต จากการกดขี่และถูกครอบงำ

ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า เมื่อประชาชนไม่สามารถอดทนต่อระบบทุนที่ถล่มถลายและเอาัดเอาเปรียบได้อีกทั้ง ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มสูญเสียบ ทำให้ปัจจุบันมีการเคลื่อนไหวในสังคมแนวใหม่ (New social movement) ที่มีคนรุ่นใหม่จำนวนมาก หลากหลายชนชั้นเข้าร่วมเรียกร้องเคลื่อนไหวในหลายรูปแบบ เช่น ความยุติธรรมทาง สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน สิทธิประชาธิปไตย เพื่อแสดงให้เห็นว่าโลกยังมีความไม่ยุติธรรม ตัวอย่างเช่น ขบวนการ Occupy wall street เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นความหวังของประชาชนที่ต้องการความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและความยุติธรรมทางสังคม เพื่อนำไปสู่การวิพากษ์หรือถอนวาทกรรมและความคิดที่เรียกว่า “การพัฒนา” ดังนั้นการที่ยอมรับแนวคิดใหม่ที่มีทัศนะที่เป็นองค์รวมและมองทุกมุมทุกด้านในสังคม ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยให้สร้างพื้นฐานความคิดใหม่เพื่อปฏิบัติการทางสังคม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวความคิด “กระแสหลัก” และมีแนวความคิดความยุติธรรมทางสังคมและความยั่งยืนทางนิเวศ

ทัศนะของผู้อ่านและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ความประทับใจของหนังสือ มีวิธีการเรียงลำดับเนื้อหาในหนังสือมีความน่าสนใจ โดยแบ่งออกเป็น 5 ภาคด้วยกัน เริ่มแรกอธิบายจุดเริ่มต้นของปรากฏการณ์รากฐานเศรษฐศาสตร์การเมืองไทยในอดีต ที่นำมาใช้วิเคราะห์ ในสังคมไทยที่มีปัญหาซับซ้อนและมีผลประโยชน์อยู่เบื้องหลังจากการพัฒนา ตามมาด้วยปรัชญาของเศรษฐศาสตร์ทางเลือกที่หลากหลายเป็นส่วนช่วยแก้ปัญหาวิกฤติการพัฒนา โดยเสนอการพัฒนาทางเลือกที่คำนึงถึงมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม มากกว่าตัวเงิน ยกตัวอย่างเช่น เศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง อีกทั้งมีการ ยกตัวอย่างการเคลื่อนไหวในสังคมชนบทไทยทั้งกลุ่มแนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ สมัชชาคนจน เพื่อที่จะต้องการ สื่อสารแสดงออกว่า ควรมีการพัฒนารูปแบบใหม่ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเพื่อให้เกิดความยุติธรรมของสังคมรวมไปทั้งความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของชีวิต เพื่อที่จะเกิดความท้าทายนำไปต่อด้าน วาทกรรมกระแสหลัก ถือเป็นการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาได้ดี ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพรวมได้ถึงความล้มเหลวของการพัฒนาแบบเดิม และพยายามชี้ชวนให้ผู้อ่านมอง

อนาคตว่า ถ้าหากมีการนำแนวคิดการพัฒนาแบบใหม่มาปรับใช้โลกของเราจะมีกระบวนการทัศน์การเจริญเติบโตรูปแบบอย่างไร เป็นต้น

ลักษณะการใช้คำศัพท์ทางวิชาการบางเนื้อหาข้อมูลมีการใช้คำศัพท์เทคนิคทำให้ผู้อ่าน (กรณีบุคคลทั่วไป) อาจเกิดความสงสัยและอาจทำให้เป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้อ่านมีโอกาสในการตีความคำศัพท์นั้นในบางที่อาจจะตีความไปในทางตรงกันข้ามกับสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารออกมาได้ แต่ถึงอย่างไรแล้ว การที่ผู้เขียนพยายามเสนอเหตุผลของการนำแนวคิดรูปแบบใหม่มาปรับใช้ให้ผู้อ่านคล้อยตาม ในขณะที่เดียวกันมีการสอดแทรกแนวคิดเชิงวิชาการมาสนับสนุนการให้เหตุผลของผู้เขียนอย่างน่าเชื่อถือ มีการอ้างอิงข้อมูลวิชาการเสริมทำให้ผู้อ่านเข้าใจ

เนื้อหาอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ทำให้เป็นการเปิดมุมมองของผู้อ่านที่ว่า “การพัฒนา ใช่ว่าจะดีเสมอไป” แล้วจะมีการพัฒนารูปแบบใดจะสามารถนำมาทดแทนได้ ซึ่งผู้เขียนก็ยกตัวอย่างหลายแนวคิดเช่นกัน

โดยภาพรวมแล้วหลังจากอ่านเนื้อหาทั้งหมด ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกหลากหลายแบบ ทั้งความเสียใจของกระบวนการพัฒนาที่มีความเชื่อผิดๆ มัวแต่ไปอำนวยความสะดวกให้กับระบบทุนนิยม จนลืมไปว่าประชาชนกลุ่มเปราะบางก็ได้รับความทุกข์ร้อนเช่นเดียวกัน แต่เมื่อประชาชนร่วมมือกันที่จะต่อสู้กับระบบที่มีความเหลื่อมล้ำแล้วนั้น เกิดความยินดีที่จะมีการใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อเกิดความเป็นธรรม จนกลายเป็นเครื่องมือสำคัญแสดงถึงอำนาจการต่อรองของผู้บริหารประเทศ และถือเป็นการเผยแพร่ความรู้ดีแก่ในสังคมโลก แนะนำข้อเสนอแนวทางไปใช้ประโยชน์ในสังคม เพื่อสร้างความยั่งยืนทางนิเวศและความเป็นธรรมทางสังคม

การใช้ประโยชน์ของหนังสือเล่มนี้ เหมาะสมกับบุคคลที่ให้ความสนใจแนวทางการพัฒนาทางเลือกที่ไม่จำเป็นต้องอิงตามกระแสหลักเสมอไป รวมทั้งคนที่สนใจศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมไทย การต่อสู้ของกลุ่มแกน นำของคนเปราะบาง อย่างเกษตรกร สมัชชาคนจน และสามารถนำทฤษฎีการพัฒนารูปแบบใหม่มาประยุกต์ใช้กับ การพัฒนาของตัวผู้อ่านเองในการดำรงชีวิตประจำวันได้ และที่สำคัญสามารถนำแนวคิดทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ ใหม่มาปรับใช้และเชื่อมโยงในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตเองได้